

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

 <https://innoworld.net>

 +998335668868

ILMIY JURNAL

ICJ JOURNALS
MASTER LIST

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
NUMBER
FOR
CODING
PERIODICALS
PUBLICATIONS

doi

zenodo

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBID

Google Scholar

open access.nl

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

3-JILD, 3-SON
2026

Jurnal quyidagi xalqaro bazalarda indekslanadi:

Google Scholar digital object identifier

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing

Ilmiy jurnalning rasmiy sayti:

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

3-JILD, 3-SON | MART - 2026 |

+99833 5668868 | www.innoworld.net | @Anvarbek_PhD

ALEKSANDR FAYNBERGNING “ESKI FONUS” SHE’RIDA TIL VA IFODA USLUBINING O‘ZIGA XOSLIGI

Sadoqatxon Mirzajonova Ulug‘bek qizi

mirzajonovasadoqat24@gmail.com

O‘zDJTU, Lingvistika (ingliz tili) yo‘nalishi magistratura bosqich talabasi

Toshkent, O‘zbekiston

Annotatsiya. Mazkur maqolada Aleksandr Faynbergning “Eski fonus” she’rida qo‘llanilgan til va ifoda uslubining o‘ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida she’r matnidagi takror, ramziy obrazlar, madaniy ishoralar va sintaktik qurilmalar lingvopoetik nuqtai nazardan o‘rganildi. Tahlil natijasida shoir qisqa va sodda ifoda vositalari orqali chuqur mazmun hosil qilgani, she’rda takroriy struktura va ramziy obrazlar muhim badiiy vazifa bajargani aniqlanadi.

Kalit so‘zlar: she’riy uslub, badiiy ifoda, takror, ramziylik, lingvopoetik tahlil, adabiy uslub.

Abstract. This article analyses the distinctive features of language and expressive style used in the poem “Old Lantern” by Aleksandr Faynberg. During the study, elements such as repetition, symbolic images, cultural references, and syntactic structures in the poem were examined from a linguopoetic perspective. The analysis shows that the poet creates deep meaning through concise and simple expressive means, while repetitive structures and symbolic imagery perform an important artistic function in the poem.

Keywords: poetic style, expressive language, repetition, symbolism, linguopoetic analysis, literary style.

Аннотация. В данной статье анализируются особенности языка и выразительного стиля, использованные в стихотворении «Старый фонарь» Александра Файнберга. В ходе исследования с лингвопоэтической точки зрения были рассмотрены такие элементы текста, как повтор, символические образы, культурные отсылки и синтаксические конструкции. Результаты анализа показывают, что поэт достигает глубины содержания с помощью кратких и простых выразительных средств, а повторяющиеся структуры и символические образы выполняют важную художественную функцию в стихотворении.

Ключевые слова: поэтический стиль, художественное выражение, повтор, символика, лингвопоэтический анализ, литературный стиль.

KIRISH. She’riyatda til va ifoda uslubi muallifning badiiy fikrini ifodalashda muhim rol o‘ynaydi. Har bir shoir o‘z asarlarida til vositalaridan turlicha foydalanadi va bu jarayon poetik uslubni shakllantiradi. Adabiyotshunoslikda she’riy til odatda obrazlilik, ramziy ma’no, metaforik tasvirlar hamda ritmik tuzilish orqali o‘rganiladi. Badiiy ifoda esa shoir g‘oyasining estetik shaklda namoyon bo‘lishini ta’minlaydi.

She’r matnida til vositalarining tanlanishi asarning umumiy ta’sirchanligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Takror, ramz, metafora, madaniy ishoralar va sintaktik

3-JILD, 3-SON | MART – 2026 |

qurilmalar badiiy ifodaning asosiy elementlari hisoblanadi. Bu vositalar yordamida shoir murakkab fikrlarni qisqa va lo‘nda shaklda yetkazishi mumkin. Ayniqsa zamonaviy she‘riyatda qisqa misralar orqali chuqur ma‘no yaratish muhim poetik tamoyillardan biri hisoblanadi.

Aleksandr Faynberg o‘zbek adabiy muhitida o‘ziga xos poetik uslubga ega shoirlardan biridir. Uning she‘rlarida sodda til, qisqa misralar va ramziy obrazlar orqali chuqur ruhiy holatlar ifodalanadi. Shoir ko‘pincha kundalik so‘zlar yordamida murakkab falsafiy fikrlarni ifodalashga erishadi. Shu sababli uning she‘riyati lingvopoetik jihatdan tahlil qilish uchun qiziqarli material hisoblanadi. Mazkur maqolada Aleksandr Faynbergning “Eski fonus” she‘ridagi til va ifoda uslubi lingvopoetik nuqtai nazardan o‘rganiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

She‘riy matnni tahlil qilish adabiyotshunoslikda muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. She‘r tilining o‘ziga xosligi, undagi obrazlar tizimi, takrorlar va sintaktik qurilmalar badiiy matnning mazmunini ochishda muhim ahamiyatga ega. Adabiy matnni lingvopoetik jihatdan o‘rganish orqali shoir foydalanayotgan til vositalari va ularning badiiy funksiyasi aniqlanadi.

Adabiyot nazariyasida she‘riy matnni lingvopoetik tahlil qilish usuli keng qo‘llaniladi. Bu yondashuv matndagi til birliklari, stilistik vositalar va badiiy obrazlarning o‘zaro bog‘liqligini o‘rganishga yordam beradi. Tadqiqotchi Yuri Lotman poetik matnni tahlil qilish jarayonida til vositalari va obrazlar tizimi asarning estetik ta‘sirini shakllantirishini ta‘kidlaydi (Lotman, 1972). Shu sababli she‘riy matnni lingvopoetik nuqtai nazardan o‘rganish shoir uslubining o‘ziga xos jihatlarini aniqlash imkonini beradi.

Aleksandr Faynberg she‘riyati ham lingvopoetik jihatdan tahlil qilish uchun qiziqarli material hisoblanadi. Uning she‘rlarida sodda, ammo ta‘sirchan ifoda, takroriy sintaktik qurilmalar hamda ramziy obrazlar muhim badiiy vosita sifatida qo‘llanadi. Mazkur tadqiqotda tahlil materiali sifatida Aleksandr Faynbergning “Eski fonus” she‘ri tanlab olindi. Ushbu she‘r shoirning she‘rlar to‘plamida keltirilgan bo‘lib, unda til va ifoda vositalari orqali lirik qahramonning ruhiy holati ifodalangan (Faynberg, 2021).

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- lingvopoetik tahlil
- stilistik matn tahlili
- badiiy obrazlar va takrorlarning funksional tahlili

Mazkur metodlar yordamida “Eski fonus” she‘ridagi til va ifoda uslublarining o‘ziga xos xususiyatlari aniqlashga harakat qilindi.

NATIJALAR. O‘tkazilgan tahlil natijalari shuni ko‘rsatdiki, “Eski fonus” she‘rida til va ifoda vositalari soddaligi bilan ajralib turadi. Shoir murakkab sintaktik qurilmalar o‘rniga qisqa va aniq misralardan foydalanadi. Bunday uslub she‘r mazmunining ta‘sirchanligini oshiradi hamda o‘quvchiga lirik qahramonning ichki kechinmalarini yanada yaqqol his qilish imkonini beradi. Qisqa misralar

she'ning ritmik tuzilishini ham mustahkamlaydi va matnning umumiy ohangini bir maromda ushlab turadi.

She'rda takroriy struktura muhim badiiy vosita sifatida qo'llanilgan. Masalan, birinchi bandda quyidagi misralar keltiriladi:

“Kuylama u eski fonusni menga,
Pushkin yo Blok deb chekmagil firoq.
Ularning shu'lasi mendan ko'p yiroq,
Kuylama u eski fonusni menga.”

Bu misralarda “Kuylama u eski fonusni menga” iborasi takrorlanib, she'ning ritmik markazini hosil qiladi. Takror orqali shoir lirik qahramonning ichki hissiy holatini kuchaytiradi. Ushbu takroriy tuzilma she'ning kompozitsion yaxlitligini ham ta'minlaydi. Har bir band boshida yoki oxirida takrorlanadigan iboralar matnning umumiy ohangini birlashtirib, she'rga musiqiylik xususiyatini beradi.

She'rda madaniy ishoralar ham muhim o'rin egallaydi. Pushkin, Blok, Radishchev kabi tarixiy va adabiy shaxslarning nomlari tilga olinishi she'ning madaniy kontekstini kengaytiradi. Bu ishoralar orqali shoir rus adabiy an'analari bilan bog'liq ma'nolarni eslatadi. Shu bilan birga, bu nomlarning keltirilishi she'ning mazmuniy qatlamini boyitib, o'tmish madaniy merosiga murojaat qilish vazifasini ham bajaradi.

She'ning keyingi bandlarida ham takroriy struktura davom etadi. “Kuylama”, “menga u yo'llarni kuylamagin sen”, “kuylama u sirli yurtlar haqida” kabi iboralar lirik qahramonning ichki qarama-qarshi hislarini ifodalashga xizmat qiladi. Bunday takrorlar she'r mazmunini bosqichma-bosqich ochib boradi hamda lirik qahramonning ruhiy holatini yanada aniqroq tasvirlaydi.

MUHOKAMA. “Eski fonus” she'rining poetik tuzilishi shoirning o'ziga xos til va ifoda uslubini ko'rsatadi. She'rda bir necha marta takrorlangan “kuylama” fe'li lirik qahramonning ruhiy holatini ifodalovchi asosiy element hisoblanadi. Ushbu takror she'rga ichki ritm beradi va matnning emotsional ta'sirini kuchaytiradi. Shu orqali shoir lirik qahramonning o'tmish haqidagi xotiralarga murojaat qilishdan qochishga bo'lgan intilishini ko'rsatadi.

She'rda fonus obrazi ham ramziy ma'noga ega. Fonus yorug'lik manbai sifatida xotira yoki o'tgan davr ramzi sifatida talqin qilinishi mumkin. Shoir bu obraz orqali o'tmish bilan bog'liq his-tuyg'ularni ifodalaydi. She'ning oxirgi bandida fonusning “shu'lalari o'chishi” haqidagi tasvir esa o'tgan tuyg'ular yoki xotiralarining asta-sekin yo'qolishini anglatishi mumkin. Shu jihatdan fonus obrazi she'ning asosiy ramziy markaziga aylanadi.

She'ning yana bir muhim xususiyati undagi sodda til va qisqa misralardir. Murakkab tasvirlardan voz kechilgan bo'lsa-da, matn ichida chuqur ma'no hosil qilinadi. Shoir oddiy so'zlar yordamida lirik qahramonning ichki kechinmalarini ifodalashga erishadi. Bu uslub o'quvchiga matnni oson qabul qilish imkonini beradi va she'ning hissiy ta'sirini kuchaytiradi. Shuningdek, she'rda madaniy va

tarixiy ishoralarning mavjudligi ham muhim ahamiyatga ega. Pushkin, Blok va Radishchev kabi adabiy shaxslarning nomlari she'ring mazmunini kengroq madaniy kontekst bilan bog'laydi. Bu orqali shoir nafaqat shaxsiy kechinmalarni, balki ma'lum bir madaniy xotirani ham eslatadi.

Umumiy qilib olganda, “Eski fonus” she'rida til vositalarining soddaligi, takroriy strukturalar va ramziy obrazlarning uyg'unligi shoirning badiiy uslubini yaqqol namoyon etadi. Bu elementlar she'ring umumiy poetik tuzilishini shakllantirib, lirik qahramonning ruhiy holatini chuqurroq ifodalashga xizmat qiladi.

XULOSA. Mazkur tadqiqotda Aleksandr Faynbergning “Eski fonus” she'rida qo'llanilgan til va ifoda uslubining o'ziga xos jihatlari tahlil qilindi. Tahlil jarayonida she'r matnida sodda va lo'nda til vositalaridan foydalanilganligi, takroriy sintaktik qurilmalar hamda ramziy obrazlarning muhim badiiy vazifa bajargani aniqlandi. Ayniqsa, “kuylama” fe'lining takrorlanishi she'ring ritmik tuzilishini mustahkamlab, lirik qahramonning ruhiy holatini ifodalashga xizmat qiladi. Shuningdek, she'rda qo'llanilgan madaniy ishoralar va ramziy obrazlar matnning mazmuniy qatlamini boyitadi. Fonus obrazi she'ring markaziy ramziy timsoli sifatida namoyon bo'lib, lirik qahramonning o'tmish bilan bog'liq hissiy kechinmalarini ifodalashga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, “Eski fonus” she'rida til vositalarining soddaligi, takroriy struktura va obrazlilik uyg'unligi Aleksandr Faynbergning o'ziga xos poetik uslubini namoyon etadi. She'rda qo'llanilgan badiiy vositalar matnning emotsional ta'sirini kuchaytirib, lirik qahramonning ichki kechinmalarini ifodalashda muhim rol o'ynaydi.

ADABIYOTLAR

1. Ergashova, Barno. (2025). *Aleksandr Faynberg va O'zbekiston*. Theoretical & Applied Science.
2. Faynberg, Aleksandr Arkadevich. (2021). *Qoralanmaga qasida: She'rlar*. Toshkent: Adabiyot nashriyoti.
3. Jo'rayeva, Gulbahor. (2020). *Aleksandr Arkadevich Faynberg hayoti va ijodini o'rganish bo'yicha dastur va uslubiy qo'llanma*. Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.
4. Lotman, Yuri Mikhailovich. (1972). *Analysis of the Poetic Text*. Moscow: Prosveshchenie.
5. Raximova, Adolatxon. (2024). *Aleksandr Faynberg ijodiy merosi*. Central Asian Journal of Education and Innovation.
6. Ziyouz. (2013). *Aleksandr Faynberg (1939–2009)*. <https://ziyouz.com>